

primorani poštovati, za današnje prilike pomalo smiješna, pravila i norme, za čije su kršenje bili i sankcionirani.

Prikazana je i reforma, odnosno preustroj Gimnazije Sisak u Centar usmjerenog obrazovanja (CUO) “Vladimir Majder Kurt”, što je Čakširan lijepo sažeo u rečenici: “Usmjerenno obrazovanje karakteriziraju dvije faze obrazovanja – početak i kraj” (str. 205). I ovaj dio završava abecednim prikazom djelatnika Gimnazije i CUO “Vladimir Majder Kurt”, a ravnatelji su izdvojeni i popisani kronološki.

Djelovanje sisačke gimnazije od 1992. do 2019. predstavljeno je preko legislative prema kojoj je ustrojen ponovni rad gimnazija u Hrvatskoj te raznih dokumenata o njezinoj organizaciji i radu. Poglavlje je zaokruženo fotografijama profesora i učenika te abecednim popisom djelatnika Gimnazije Sisak u tom razdoblju. Posebno su opisani svi važni projekti i udruge Gimnazije, suradnja s drugim odgojno-obrazovnim institucijama, rad školskih klubova, školskih udruga i zadruga, kao i smotre i nagrade koje su učenici Gimnazije ostvarili tijekom školovanja iz gotovo svih nastavnih predmeta.

Poglavlje “Njihove su karijere na ponos Gimnazije Sisak” donosi pregled kratkih biografija bivših sisačkih gimnazijalaca koji su ostvarili uspješnu karijeru u nekom od područja jezika i književnosti, znanosti, likovne umjetnosti, glazbe, plesa, estrade, sporta te u politici i akademskim krugovima.

Monografija završava popisom svih maturanata Gimnazije Sisak od školske godine 1924./25. do 2018./19.

Možemo ustvrditi da je monografija *100 godina Gimnazije Sisak* nagrada svima koji su polazili ovu školu kao vrijedno sjećanje na sve prilike i neprilike u kojima je ona djelovala. Prigovoriti bi se možda moglo tek na nedostatak jedinstvenoga popisa korištene literature i arhivskoga gradiva te nedosljednost u potpisu/opisu slikovnoga materijala, gdje čitatelj pojedine informacije ipak mora potražiti u tekstu.

Sanja Nekić

Lidija Dujić. *Zovu ih književnicama.* Zagreb: Mala zvona; Sveučilište Sjever, 2019., 153 str.

Sveučilišna profesorica, urednica i književnica Lidija Dujić autorica je brojnih znanstvenih radova o temi ženskoga pisma u hrvatskoj književnosti, a 2011. u biblioteci *U prvom licu* izdaje djelomično prerađenu doktorsku disertaciju (*Kontrapunkt tradicije hrvatske ženske književnosti – Od mita o Cvijeti Zuzorić do autobiografske trilogije Irene Vrkljan*) pod nazivom *Ženskom stranom hrvatske književnosti*. Parnjakom toj knjizi određuje svoje novo djelo naslova *Zovu ih književnicama*, objavljeno u istoj biblioteci. Želeći ih osloboditi stereotipa kojim su obilježene u povijestima književnosti, Lidija Dujić proučava ženski književni trolist koji čine Dragojla Jarnević, Jagoda Truhelka i Ivana Brlić-Mažuranić povezujući njihovu kreativnu proizvodnju i društveni kontekst u kojem žive. Pita se što se događa na kraju 19. stoljeća, kada se žena koja do tada sjedi u naslonjaču premješta za radni stol, odnosno “što se događa s kapacitetom

subverzivnog kada pasionirana čitateljica postaje proizvođačicom romana”. Inspiraciju za naslov knjige autorica pronalazi u Truhelkinjoj autobiografiji, gdje ona pedagoškim radom brani svoju spisateljsku poziciju i govori: “Zovu me književnicom, a da se ja u duši nikada nisam takvom pravo ni osjetila.” Svakako je stvaralačke porive osjećala, ali ih je stavljala na mjesto iza brojnih ovjera institucionalnoga obrazovanja koje su u njezinoj svijesti isprva imale supremaciju.

U prvom poglavlju, “Tri pisma učiteljice Magdalene Šrepl književnici Dragojli Jarnević”, autorica razotkriva teme zastupljene u korespondenciji učenice Dragojle Jarnević i njezine učiteljice Magdalene Šrepl, činjenicu da se Šrepl zbog tuđinskih korijenja osjeća nevjestom pisati, producirati na narodnom jeziku (što joj Jarnević zamjera), Dragojliino predavanje održano u Karlovačkoj čitaonici 28. travnja 1872., koje ima namjeru probuditi žensku publiku i rasvijetliti im koja je njihova životna zadaća te promicati ideje o potrebi ženskoga obrazovanja. Jarnević je bila izučena švelja i kitničarka s radnim iskustvom sobarice, guvernante i učiteljice. Iako je vrijeme koje bi joj ostalo na kraju dana pokušala iskoristiti pišući književne tekstove, ipak se, shvativši neekonomičnost toga poteza, povukla iz literature u pedagogiju.

Sljedeće poglavlje nosi naslov “Epistolarni kompendij Jagode Truhelke”. Truhelku također poučava učiteljica Šrepl, koja do kraja života ostaje njezin najveći uzor i inspiracija. U ranim danima Šrepl joj je držala privatne satove kod kuće, romantičarski joj pripovijedala o Zagrebu i njegovim kanonskim piscima kada se upisala u osmi razred Više djevojačke škole u Zagrebu, pomogla joj sa “stanom i opskrbom” kada se nakon završene trogodišnje Ženske učiteljske škole zaposlila kao učiteljica Gornjogradske djevojačke škole u Osijeku... I one su održavale kontakt razmjenjujući pisma (jer je to, uz dnevnik i autobiografiju, bio društveno prihvatljiv oblik ženskoga pisanog izričaja), pa otuda i inspiracija koju Truhelka dobiva kada piše knjigu pisama namijenjenu svojoj imaginarnoj učenici kao “sažetak svih životnih vrijednosti” pod nazivom *U carstvu duše*, s podnaslovom *Listovi svojoj učenici* i posvetom *U zahvalni spomen mojoj nezaboravnoj učiteljici Magdaleni Šrepl*. U ponovljenom izdanju povodom 100. obljetnice prvoga izdanja knjiga je podnaslovljena kao *odgojni epistolar*. Lidija Dujić primjećuje da se odgojni stavovi u Truhelkinjoj knjizi uvelike podudaraju s onima koje iznosi Dragojla Jarnević u radovima *O domoljublju i odgojenju ženske mladeži* te *Uzgojivanje žene* (sklonost ženske populacije lošoj literaturi i razgovoru o trivijalnim temama, koja se može dokinuti jedino ženskim obrazovanjem i radom).

“Orodneni žanr” zanimljiv je naslov sljedećega poglavlja, u kojem se tematizira praksa pisanja romana proučavanih spisateljica. Virginia Woolf prijelomni trenutak u kontekstu žena i književnosti vidi na kraju 18. stoljeća, kada žene srednje klase počinju “spašavati” svoje obitelji pišući “bezbroyne loše romane”. Nedostatak vlastite sobe, ali i izobrazbe, utječe na izbor žanra za koji treba manje koncentracije, pa nastaju kraće, sažetije knjige oblikovane u skladu sa ženskim tijelom tako da računaju na prekidanje. Učinkovito žensko pisanje počinje onda kada ona ima vlastiti novac i vlastitu sobu. Međutim Lidija Dujić, lativši se romana spomenutoga ženskoga književnog trolista, dolazi do njihova itekako korisna interreferencijalnoga tumačenja, poglavito ustroja ženskih likova, pri čemu uviđa patrijarhalni model konstrukcije likova (lik žene žrtve),

ali i aktivnije ženske likove mnogo manje okružne nametnutim poželjnim ženskim osobinama, odnosno pravilima ponašanja.

Želja za slobodom i kreacijom našla je svoje utjelovljenje u pisanju nikako “bezbrojnih loših” nego po mnogočemu važnih (premda nekih zanemarenih, pa i podcijenjenih) romana (Jarnevićkina *Dva pira*; Truhelkina *Tugomila*, *Naša djeca*, *Plein air*, *Vojača*; Čudnovate *zgode šegrta Hlapića* Brlić-Mažuranić) koji su nastali u trenutku iskoračivanja autorica iz tradicionalnih ženskih okvira. Lidija Dujić svojim pognim i detaljnim analizama osvjetljava mnogo toga, citirajući pritom suvremene autore teorije književnosti, poentirajući emancipaciju lika žene u književnosti, ali i subverzivnost i emancipaciju samih književnica.

Lea Bakić